3. Melnychenko, R.V. (2015). «Svoboda dohovoru» v dynamitsi tsyvilnykh dohovirnykh pravovidnosyn [«Freedom of contract» in the dynamics of civil contractual relations]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu* , 32, 49-53. [in Ukrainian]

4. Luts, V. (2013). Do pytannia pro sutnist i zmist tsyvilno-pravovoho dohovoru [On the question of the essence and content of the civil contract]. *Pryvatne parvo*, 1, 118-128. [in Ukrainian]

5. Horiev, V.O. (2007) Svoboda dohovoru yak zahalna zasada tsyvilnoho zakonodavstva Ukrainy [Freedom of contract as a general principle of civil law of Ukraine]. Candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian]

6. Bunych, H.A.,& Honcharov, A.A. (2002) Hrazhdanskoe parvo [Civil law]. M.: «Dashkov y Ko» [in Ukrainian]

7. Novokhatska, Ya.V. (2015). Tsyvilno-pravovyi dohovir yak rehuliator tsyvilnykh vidnosyn [Civil law contract as a regulator of civil relations]. *Problemy zakonnosti*, 130, 88-94. [in Ukrainian]

8. Haidulin, O.O. (2008). Yevropeiske kontraktne pravo. Zahalna chastyna [European contract law. General part]. K.: KNEU [in Ukrainian]

9. Tsyvilne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna (2010) [Civil law of Ukraine. General part]: Pidruchnyk / za red. O.V. Dzery, N.S. Kuznietsovoi. 3-tie vyd. K. : Yurinkom Inter, 567 p. [in Ukrainian]

10. Modelnye pravyla evropeiskoho chastnoho prava. [Model rules of European private law]. (2013). Statut [in Russian]

11. Akimenko, Yu. Yu. (2018) Modelni pravyla pryvatnoho prava yak instrument harmonizatsii pryvatnoho prava Yevropeiskoho Soiuzu [Model rules of private law as an instrument of harmonization of private law of the European Union.]. Odesa : Vydavnychyi dim «Helvetyka» [in Ukrainian]

12. Sukha, Yu.S. (2015). Kontseptsiia istotnykh umov dohovoru za zakonodavstvom Ukrainy ta Yevropeiskoho Soiuzu [The concept of essential terms of the agreement under the laws of Ukraine and the European Union]. Khmelnytskyi : FOP Melnyk A.A. [in Ukrainian]

13. Principles of European Contract Law. Retrieved from: https://www.trans-lex.org/400200/_/pecl/ [in English]

14. Zozuliak, I.I. (2009) Istotni umovy dohovoru: teoretychnyi aspect [Essential terms of the contract: theoretical aspect]. Candidate's thesis. Kherson [in Ukrainian]

15. Lekhkar, O.V. (2008) Dohovir pryiednannia u tsyvilnomu pravi Ukrainy [Accession Treaty in the civil law of Ukraine]. Candidate's thesis. Kherson [in Ukrainian]

16. Kharytonov, Ye.O., & Kharytonova, O.I., & Holubova N.Iu. (2007). Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : naukovo-praktychnyi komentar [Civil Code of Ukraine: scientific and practical commentary]. K.: Pravova yednist [in Ukrainian]

17. Cherniak, O. Yu. (2020). Umovy tsyvilno-pravovoho dohovoru v pravi Ukrainy ta YeS [Conditions of a civil law contract in the law of Ukraine and the EU]. K.: NDI pryvatnoho prava i pidpryiemnytstva imeni akademika F. H. Burchaka NAPrN Ukrainy [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 24.10.2020

УДК 340.130.5:347.1

Бабійчук Володимир Миколайович,
аспірант кафедри цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова
e-mail: vova.babiichuk@gmail.com
https://orcid.org/0000-0003-2960-4054

ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ВИДИ АТРАКЦІОНУ ЯК ДЖЕРЕЛА ЗАВДАННЯ ШКОДИ

Стаття присвячена визначенню поняття і ознак атракціону як джерела завдання шкоди та класифікації його основних видів.

Досліджено походження та етимологію поняття атракціон за допомогою вітчизняних та зарубіжних тлумачних словників. Виділено спільні для всіх визначень ознаки, такі як мета та місце діяльності.

Проаналізовано визначення атракціону, яке міститься у чинному українському законодавстві. Виділено характерні ознаки атракціону, такі як мета та місце діяльності, приналежність до матеріального світу, наявність певної енергії. Акцентовано увагу на тому, що діюче визначення більше підходить поняттю «атракціонна техніка».

Проаналізовано атракціон як джерело підвищеної небезпеки, використавши основоположні погляди «змішаної концепції джерела підвищеної небезпеки». Визначено ознаки атракціону, як джерела підвищеної небезпеки, а саме: відсутність повного контролю з боку людини, імовірність завдання шкоди та підвищена небезпека.

Зауважено на визначені поняття атракціонів підвищеної небезпеки. Досліджено розваги, що не належать до

атракціонів підвищеної небезпеки. Запропоновано та обґрунтовано визначення поняття «потенційно безпечні атракціони», які не є джерелом підвищеної небезпеки, але є джерелом завдання шкоди.

Акцентовано увагу на тому, що не всі розваги є атракціонами, а лише ті, що наділені концентрованою внутрішньою енергією.

Запропоновано авторське визначення атракціону як джерела завдання шкоди з пропозицією внесення змін до чинного законодавства України. Співставлено та проаналізовано авторське визначення атракціону, як джерела завдання шкоди, з визначенням що міститься в чинному законодавстві України.

Узагальнено та визначено характерні ознаки атракціону як джерела завдання шкоди.

Запропоновано класифікацію атракціонів як джерела завдання шкоди, за критеріями безпеки; сфери перебування відвідувача; вікового цензу; впливу на свідомість відвідувача; сезонності; принципу дії; правової підстави діяльності.

Ключові слова: шкода, відшкодування, атракціон, атракціонна техніка, підвищено небезпечна діяльність, джерело підвищеної небезпеки, джерело завдання шкоди, зобов'язання, власність, володіння, ризик, делікт.

Babiychuk V. CONCEPTS, SIGNS AND TYPES OF ATTRACTION AS SOURCES OF DAMAGE

The article is devoted to the definition of the concept and features of the attraction as a source of damage and the classification of its main types.

The origin and etymology of the attraction are studied with the help of domestic and foreign explanatory dictionaries. The features common to all definitions, such as purpose and place of activity, are highlighted.

The definition of the attraction, which is contained in the current Ukrainian legislation, is analyzed. Characteristic features of the attraction are highlighted, such as the purpose and place of activity, belonging to the material world, the presence of a certain energy. Emphasis is placed on the fact that the current definition is more suitable for the concept of "attraction equipment".

The attraction as a source of increased danger is analyzed, using the basic views of the "mixed concept of the source of increased danger". Signs of the attraction as a source of increased danger have been identified, namely: deficiency of complete human control, probability of damage and increased danger.

The concept of high-risk attractions is defined. Entertainments that did not belong to high-risk attractions are studied. The definition of the concept of "potentially safe attractions", which is not a source of increased danger, but is a source of harming, is proposed and substantiated.

The emphasis is placed on the fact that not all entertainment is an attraction, but only those that are endowed with concentrated inner energy.

The author's definition of the attraction as a source of damage is proposed with a proposal to amend the current legislation of Ukraine. The author's definition of the attraction as a source of damage is compared and analyzed with the definition contained in the current Ukraine legislation.

The characteristic features of the attraction as sources of damage are generalized and determined.

The classification of attractions as sources of damage is offered, according to the following criteria: safety; areas of stay of the visitor; age requirements; influence on the consciousness of the visitor; seasonality; principle of action; legal basis of activity

Key words: damage, compensation, attraction, amusement equipment, increased dangerous activity, source of increased danger, source of damage, obligation, property, possession, risk, tort.

Постановка проблеми. *«Panem et circenses»* - відомий на весь світ вираз римського поета-сатирика Ювелана, що означає «хліба та видовищ». Саме ця фраза описує прагнення людини, після здобуття економічної стабільності, до розваг та отримання нових емоцій та відчуттів. Сьогодні, для задоволення потреб людини у розвагах функціонує чимала кількість парків розваг з безліччю різноманітних атракціонів. Та поруч із задоволенню потреб у розвагах, атракціони несуть у собі небезпеку завдання шкоди, що може стати підставою деліктної відповідальності.

Варто зазначити, що сам термін «атракціон» практично не зустрічається в науковій літературі. Поруч з цим, у підзаконних нормативно правових актах зустрічаються поняття «атракціон», «водний атракціон», «атракціон підвищеної небезпеки», зміст визначення яких не відповідає сучасному розвитку досліджуваної сфери. Невизначеним є питання місця атракціону в системі джерел завдання шкоди.

Враховуючи активне, та, часто, суперечливе використання юридичною практикою відповідальності за шкоду завдану атракціонами, робимо висновок, що сучасне право вимагає системних наукових досліджень із загальнотеоретичних і практичних проблем зазначених зобов'язань, що позитивно впливатиме на їх вирішення в Україні.

Тому питання комплексного вивчення атракціону, як джерела завдання шкоди є актуальним, що обґрунтовує доцільність його дослідження в науковій статті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням загальних та окремих важливих питань і проблем відшкодування шкоди, займались як радянські вчені (О. А. Красавчиков, А.С.Шевченко, К.Б.Ярошенко, Г. К. Матвеев, Д.В. Боброва, В. О. Тархов, К. А. Флейшиц, Х. І. Шварц, Б. С. Антимонов, М.М. Малеіна, О. С. Іоффе, Ш.М. Менглиев, Ш. Т. Тагайназаров, А. М. Бєлякова) так і українські (С.Д.Гринько, Т. С. Ківалова, О.О.Отраднова, Є. О. Харитонова, Ю. С. Червоний, О. Т. Тур, І. В. Бурлака, І.С. Ніжинська, С.С.Ніжинський, О.С.Онищенко, О.О.Рубан, В. В. Васильєв, М. М.Хоменко, А.І.Мамушкіна, Є.Ю.Борисова, К. В. Мануїлова, М. М. Фролова, С. В. Куліцька, О. І. Панченко, А. В. Куцин, Д. Ф. Плачков, О. В. Церковна, О. О. Боярський та ін.).

Крім того, ціла плеяда цивілістів присвятили свої праці дослідженню поняття та особливостей джерела підвищеної небезпеки, серед яких М.М.Агарков, С. Д. Русу (Гринько), Г.Л. Пендяга, Т.Б.Мальцман,

Ю.В.Лесько, Н.В.Терещенко, К.В.Мануїлова, С.Б. Булеца, О. В. Андрієнко, О.О.Пономарьов, В.Г.Вердніков, А. П. Сергєєв, Л. Є. Гузь, І. І. Серебровський, Б. Б. Черепахін, О.Л.Жуковська, І. С. Тімуш, Р.А.Майданик, Н.І. Майданик, І. В. Волосенко, В. В. Буга, О. О. Тебряєв та ін. Що стосується вивчення відшкодування шкоди, завданої атракціоном, то це питання науковцями не досліджувалось.

Метою статті є визначення поняття, ознак та видів атракціону, як джерела завдання шкоди.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слово «атракціон» має французьке походження – «*Attraction*» і означає «такий, що притягує (приваблює)» [9, с.109]. В українській мові слово «атракціон» трактується в двох розуміннях: 1) номер у цирковій або естрадній програмі, що привертає увагу глядачів своєю ефектністю, незвичайністю; 2) розваги в місцях відпочинку: карусель, гойдалки, тир та ін. [1, с.44].

Тлумачний словник Д. М. Ушакова дає визначення атракціону як номеру в цирковій або естрадній програмі, що виділяється своєю ефектністю і тому особливо цікавий, привабливий для публіки [10].

С.І.Ожегов до визначення зазначеного в словнику Д. М. Ушакова додає, що атракціон – це пристрій для розваг в місцях громадського відпочинку, наприклад карусель, тир, качелі. Атракціони в луна-парку. Поруч з цим, С.І.Ожегов дає визначення естради, як вистави на сцені невеликих драматичних, музикальних, хореографічних, циркових номерів, що зазвичай супроводжується конферансом. В свою чергу цирк тлумачить як 1) вид мистецтва, що об'єднує виступи акробатів, гімнастів, клоунів, еквілібристів, дресирувальників, фокусників, музикальних ексцентриків, або як 2) видовищний захід, приміщення, де проводяться вистави за участі таких артистів [2].

Словник Вебстера розглядає слово «атракціон» або «*attraction*» як силу, що приваблює або призначена для залучення людей, звертаючись до їхніх бажань та смаків. Тому ми спробували віднайти значення синонімічного слова «*amusement park*», що означає парк розваг і тлумачиться як комерційний парк, що має різні пристрої для розваг (наприклад, карусель та американські гірки) та зазвичай кіоски для продажу їжі та напоїв [11].

Таким чином, опрацювавши тлумачення атракціону різними словниками виділимо спільні для всіх визначень ознаки, якими є:

1) мета діяльності – розвага відвідувачів;

2) місце діяльності – спеціально відведений парк, сцена або інше облаштоване приміщення.

Чинне законодавство України визначає атракціон, як пристрій або комбінація пристроїв, які пересувають або спрямовують відвідувача (відвідувачів) заданою траєкторією або в певній зоні з метою розваги, або інші пристрої, використовувані в місцях дозвілля населення для розваги й активного відпочинку [8].

З вказаного визначення виділяємо такі ознаки атракціону:

1) це об'єкт матеріального світу (пристрій або комбінація пристроїв);

2) мета діяльності – розвага відвідувачів;

3) місце діяльності – місця дозвілля населення;

4) наявність певної енергії, яка пересуває або спрямовує відвідувача заданою траєкторією або в певній зоні.

Крім того, законодавством, окремо, виділяється поняття «атракціону підвищеної небезпеки» [7], що в свою чергу викликає запитання про його тотожність з поняттям джерела підвищеної небезпеки. Така думка підкріплюється постановою Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 4 від 01.03.2013 року, де в абзаці другому статті 5 вказано, що оскільки зазначена норма (ст. 1187 ЦК України) не містить вичерпного переліку видів джерел підвищеної небезпеки (видів підвищеної небезпечної діяльності), суд, беручи до уваги особливі властивості предметів, речовин або інших об'єктів, що використовуються в процесі діяльності, має право визнати джерелом підвищеної небезпеки також й іншу діяльність [6].

Тож, перш за все дамо відповідь на запитання: Чи є атракціони джерелом підвищеної небезпеки?

Ми вважаємо, що найбільш повно поняття атракціону, як джерела завдання шкоди, нам допоможуть визначити основоположні погляди «змішаної концепції джерела підвищеної небезпеки», оскільки це дасть можливість визначати атракціон використовуючи обидва поняття: «діяльності» і «об'єкта», з умовою їх взаємодії та нерозривної пов'язаності.

Пояснення правової природи джерела підвищеної небезпеки зумовлює існування притаманних саме йому трьох визначальних ознак, а саме: виключення можливості повного, об'єктивного, всебічного контролю за проявом шкідливих властивостей певного матеріального об'єкта; ймовірність завдання шкоди, в тому числі, можливість завдання випадкової шкоди; підвищена небезпека завдання шкоди [4, с. 21]. Вказані ознаки, на нашу думку, з впевненістю можна спроектувати на атракціон підвищеної небезпеки, як джерело завдання шкоди.

По-перше, відсутня можливість здійснення повного контролю над діяльністю атракціону, що пояснюється рядом об'єктивних причин і особливих властивостей механізмів атракціону, якими людина не в змозі вільно керувати, направляти їх небезпечну діяльність в безпечне русло. Наприклад, віртуальні атракціони функціонують через вплив на свідомість людини певних програмних процесів, в рамках яких відбуваються різного роду обчислення. Відповідно, непідконтрольність людині може виступати у вигляді неможливості екстрено зупинити ряд запущених процесів, що пояснюється складністю використання

конкретних програм.

По-друге, це ймовірість завдання атракціоном шкоди, що пояснюється проявом шкідливих властивостей конкретного пристрою, які здатні завдати шкоду оточуючим, у тому числі і випадково.

По-третє, це створення атракціоном підвищеної небезпеки завдання шкоди оточуючим. Фактично, в цьому виражається підвищений ризик настання несприятливих наслідків у зв'язку із використанням того чи іншого об'єкта. Для експлуатації атракціонів створюються спеціальні акти, які містять правила, що передбачають найбільш безпечне та ефективне використання, та навіть виконання цих правил не гарантує абсолютну безпеку від завдання шкоди. Так, атракціон «Американські гірки» несе в собі підвищену небезпеку у зв'язку із перебуванням вагонів рухомого потягу з відвідувачами на великій висоті та при великій швидкості, тоді як рух такого ж рухомого потягу по прямій наземній площині, з тією ж швидкістю, пасажирам такої ж небезпеки не створить. Тобто існує фактор підвищеної небезпеки – маневри рухомого потягу на великій висоті при великій швидкості.

Отже, повертаючись до поставленого питання чи є атракціон джерелом підвищеної небезпеки, можемо відповісти абсолютно ствердно. Однак варто зауважити, що не всі атракціони варто відносити до джерел підвищеної небезпеки, а лише ті, технічні характеристики яких можуть свідчити про наявність описаних нами вище ознак. Технічні характеристики таких атракціонів, зокрема конкретизовані у першій та другій групі технічної складності атракціонів, які затверджені наказом Міністерства культури і туризму України № 938/0/16-09 від 29.10.2009 року «Про встановлення груп технічної складності атракціонів» [5].

Зауважимо, що чинне законодавство, виділяючи поняття «атракціон підвищеної небезпеки», жодної уваги не приділяє решті атракціонів, що не несуть в собі підвищеної небезпеки. Ми пропонуємо визначити таку групу розваг як «потенційно безпечні атракціони». Така дефініція запропонована нами з декількох міркувань. По-перше, з лексикологічної точки зору антонімом слова «небезпечний» є слово «безпечний». По-друге ми вважаємо за доцільне застосувати застереження у вигляді слова «потенційно», яке вказує на те, що ці атракціони є безпечними за умови дотримання певних правил поведінки та користування ними. Наша думка знаходить підтвердження в запропонованій цивілістами «аксіомі потенційної небезпеки діяльності людини», яка виділяє два основних правила: 1) неможливо розробити абсолютно безпечний вид діяльності людини; 2) в жодному виді діяльності людини не може бути «нульових ризиків» [3, с. 41].

Характерними ознаками атракціону, безвідносно належності до джерела підвищеної небезпеки назвемо:

По-перше, атракціон, як джерело завдання шкоди є завжди матеріальним об'єктом, який може завдати шкоди в процесі своєї діяльності (роботи). Атракціон «колесо огляду», в статичному стані не несе абсолютно ніякої загрози завдання шкоди. Однак, коли атракціон здійснює круговий підйом відвідувачів на значну висоту над землею, у випадку раптового виходу з ладу певних частин, механізмів, порушення правил безпеки користувачами чи впливу природних обставин, здатен завдати шкоди відвідувачам.

По-друге, належність атракціону на праві володіння чи користування певній особі. Оскільки, без такої необхідної та обов'язкової ознаки, атракціони, апріорі, не можуть отримати дозвіл на встановлення та подальше функціонування в правовому колі.

По-третє, наявність концентрованої внутрішньої енергії (кінетичної, теплової, електричної, рухомих газів і т.п.). При цьому енергетичним джерелом є сам предмет, енергія знаходиться в ньому в пов'язаному вигляді, при впливі на предмет вона приводиться в дію. Однак при настанні певних непередбачуваних обставин, зазначена енергія може провокувати настання негативних наслідків у вигляді завдання шкоди. Тобто, виробничою здатністю володіє саме конкретний предмет, а не інші сили, що впливають на нього. Саме ця ознака, на нашу думку, дозволяє розмежувати атракціони від інших розваг, що мають схожі з ним риси. Наприклад вагонетка рухомого потягу під час підйому на гірку володіє потенційною енергією, яка при спуску перетворюється на кінетичну, досягаючи максимального значення внизу гірки. В противагу, розвага у вигляді перегляду відтворення історичних битв чи інших картин через стереоскоп, що створює об'ємні зображення, не є атракціоном. Пояснюємо це тим, що така розвага не містить в собі концентрованої енергії, яка може в певний момент вивільнитись з об'єкта і стати причиною завдання шкоди.

Враховуючи описані нами ознаки атракціону запропонуємо власне визначення його поняття, яке ми пропонуємо зробити легальною дефініцією, вніcши зміни до п. п. 2.1.1. п. 2.1 ст. 2 Правил будови і безпечної експлуатації атракціонної техніки [8]. Так, ми розуміємо, що «атракціон» – це правомірна сфера людської діяльності, спрямована на задоволення потреб відвідувачів у розвагах, пов'язана з володінням і користуванням розважальними об'єктами, які зазвичай наділені концентрованою внутрішньою енергією, характеристика яких на відповідних рівнях виключає можливість повного їх контролю з боку людини, внаслідок чого може створюватися підвищена небезпека завдання шкоди.

На відміну від існуючого визначення атракціону, яке ми пропонуємо розуміти як «атракціонна техніка», де його розглядають як пристрій, що пересуває відвідувача заданою траєкторією або в певній зоні з метою розваги, ми пропонуємо значно ширше розглянути це визначення, не обмежуючись поняттям «пристрій». Оскільки, окрім пристрою, атракціоном може бути розвага з дикими тваринами, водні розваги, використання віртуальної реальності та інше. Натомість, ми пропонуємо розглядати атракціон, як сферу діяльності, де використовують відповідні об'єкти для розваг відвідувачів. Поруч з цим, ми зазначаємо про приналежність цих об'єктів конкретним особам, що в подальшому дасть змогу визначити суб'єкта

відповідальності за завдання шкоди. Крім того, до визначення атракціону необхідно додати і його основні характерні ознаки, як джерела завдання шкоди, а саме: неможливість повного його контролю, потенційна можливість завдання шкоди та підвищена небезпека. Також зауважуємо, що не кожна розвага є атракціоном, а лише та, що володіє концентрованою внутрішньою енергією, яка в певний момент може вивільнитись і стати причиною завдання шкоди.

Досліджуючи зміст поняття «атракціон» як джерела завдання шкоди, у нас виникло питання про те, наскільки широкий перелік тих розваг, здійснення яких може спричинити завдання шкоди та вважатись саме атракціоном. У зв'язку із чим, нами запропонована наступна класифікація атракціонів як джерела завдання шкоди.

За критерієм безпеки:

- атракціони підвищеної небезпеки (американські гірки; роупджампінг);
- потенційно безпечні атракціони (дитячі гойдалки; дитячі басейни з поролоновим наповненням).

За критерієм сфери перебування відвідувача:

- наземні атракціони (лабіринти, кімнати розваг);
- водні атракціони (флайборд; кайтсерфінг);
- повітряні атракціони (політ на параплані, дельтаплані).

За критерієм вікового цензу відвідувачів:

- атракціони для малолітніх, серед яких хочемо окремо виділити підвиди: 1) атракціони для дітей віком від 2 до 7 років (дитячі гойдалки; ігрові атракціони; дитячі тематичні кімнати);

2) атракціони для дітей віком від 7 до 12 років (дитячі каруселі; кімнати сміху; батути; надувні атракціони і т.п.);

3) атракціони для дітей віком від 12 до 14 років (водні гірки з глибиною, що менша за зріст дитини; лабіринти; сімейні атракціони, де можливе перебування дитини з батьками).

- атракціони для неповнолітніх (автодроми та інші атракціони з більшою амплітудою та швидкістю руху, окрім атракціонів підвищеної небезпеки);
- атракціони для повнолітніх (всі види атракціонів, в тому числі атракціони підвищеної небезпеки).

За критерієм впливу на свідомість людини:

- атракціони віртуальної реальності (віртуальні лабіринти; віртуальні екстримальні види спорту та інші);
- атракціони реальної дії (атракціони де не використовують ефекти віртуальної чи додаткової реальності).

За сезонністю розваг можемо виділити:

- літні атракціони (дайвінг; сноркелінг);
- зимові атракціони (катання на тюбінгах з гірок);
- атракціони всесезонні. Які поділяємо на атракціони на свіжому повітрі (родельбан; ZipBike) та атракціони в закритих приміщеннях (аквапарки, дитячі розважальні заклади).

Залежно від принципу своєї дії:

- механізовані атракціони (колесо огляду);
- немеханізовані атракціони (катання на слонах та верблюдах; розваги із зміями, «поцілунок кобри»).

За критерієм правової підстави діяльності:

- законні (споруджені та функціонують відповідно до встановлених законодавством вимог);
- незаконні (саморобні атракціони; атракціони в конструкцію яких самовільно внесено зміни; атракціони які визнані аварійними, або такими що потребують технічного обслуговування).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ. Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.

2. Ожегов С. І. Толковый словарь русского языка. М.: Мир и Образование, Оникс, 2011. 736 с. URL: https://slovarozhegova.ru/letter.php?charkod=214

3. Кукин П.П. Безопасность человека и его деятельность. *Основы безопасности жизни*. № 1.1997. С. 41.

4. Пендяга Г.Л. Відповідальність за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки дис. … канд. юрид. наук. 12.00.03. Київ, 2008. 211 с.

5. Про встановлення груп технічної складності атракціонів: Наказ Міністерства культури і туризму України № 938/0/16-09 від 29.10.2009 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v938_655-09#Text

6. Про деякі питання застосування судами законодавства при вирішенні спорів про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки: Постанова Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 4 від 01.03.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004740-13#Text

7. Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки: Постанова Кабінету

Міністрів України № 1107 від 26.10.2011 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF#Text

8. Про затвердження Правил будови і безпечної експлуатації атракціонної техніки: Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи N 110 від 1 березня 2006 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/RE12279?an=1

9. Словник іншомовних слів / за ред. члена-кореспондента АН УРСР О.С. Мельничука. Київ, 1974. 776 с.

10. Ушаков Д.М. Толковый словарь русского языка. М.: Альта-Принт, 2005. 1216 с. URL: https://ushakovdictionary.ru/word.php?wordid=1184

11. Webster's new World dictionary of the American language. 2nd college. Wash., 1972. URL: https://www.merriam-webster.com/dictionary/amusement%20park

REFERENCES:

1. Busel, V. T. [Ed.]. (2005). Velykyy tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins′koyi movy : 250000. [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language: 250,000]. Kyiv. Irpin: Perun [in Ukrainian].

2. Ogegov, S. I. (2011) Tolkovyi slovar russkogo iazyka. [Explanatory Dictionary of the Russian language]. Retrieved from https://slovarozhegova.ru/letter.php?charkod=214 [in Russian].

3. Kukin, P. P. (1997) Bezopasnost cheloveka i ego deiatelnost'. [Human security and its activities]. *Osnovy bezopasnosti gizni*, 1 [in Ukrainian].

4. Pendiaga, G. L. (2008). Vidpovidalnist za shkodu, zapodiianu dgerelom pidvyschenoi nebezpeky [Liability for damage caused by a source of increased danger]. Candidate's thesis. Kyiv. [in Ukrainian].

5. Nakaz Ministerstva kultury I turyzmu Ukrainy Pro vstanovlennia grup tehnichnoi skladnosti atrakzioniv: № 938/0/16-09. [Order of the Ministry of Culture and Tourism On establishment of groups of technical complexity of attractions No 938/0/16-09. (2009). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v938_655-09#Text [in Ukrainian].

6. Postanova Vyschogo spezializovanogo sudu Ukrainy z rozgliadu zyvilnyh i kryminalnyh sprav № 4 Pro deiaki pytannia zastosuvannia sudamy zakonodavstva pry vyrishenni sporiv pro vidshkoduvannia shkody, zavdanoi dgerelom pidvyschenoi nebezpeky. [Resolution of the Supreme Specialized Court of Ukraine for Civil and Criminal Cases № 4 On some issues of application by courts of legislation in resolving disputes on compensation for damage caused by a source of increased danger]. (2013). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004740-13#Text [in Ukrainian].

7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1107 Pro zatverdgennia Poriadku vydachi dozvoliv na vykonannia robit pidvyschenoi nebezpeky ta na ekspluataziu (zastosuvannia) mashyn, mekhanizmiv, ustatkuvannia pidvyshcenoi nebezpeky. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On the statement of the Order of issue of permission for performance of works of the increased danger and on operation (application) of cars, mechanisms, the equipment of the increased danger]. (2011). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004740-13#Text [in Ukrainian].

8. Nakaz Ministerstva Ukrainy z pytan nadzvychainyh sytuacii ta u spravah zahystu naselennia vid naslidkiv Chornobylskoi katastrofy N 110 Pro zatverdgennia Pravyl budovy i bezpechnoi ekspluatazii atrakzionnoi tekhniky. (2006, March 01). [Order of the Ministry of Emergencies and Protection of the population from the consequences of the Chornobyl accident On the estatement of Rules of a structure and safe operation of attraction equipment»]. (2009). Retrieved from: https://ips.ligazakon.net/document/RE12279?an=1 [in Ukrainian].

9. Melnychuk, O. S. (1974). Slovnyk inshomovnyh sliv. [Dictionary of foreign words]. Kyiv. [in Ukrainian].

10. Ushakov, D. M. (2005) Tolkovyi slovar' russkogo iazyka. [Explanatory dictionary of the Russian language]. Moskva. Retrieved from https://ushakovdictionary.ru/word.php?wordid=1184 [in Russian].

11. Noah Webster. (1972) Webster's new World dictionary of the American language. Washington. Retrieved from: https://www.merriam-webster.com/dictionary/amusement%20park [in English].

Стаття надійшла до редакції: 19.10.2020